

Il presidi da la Confederaziun – incumbensas ed istorgia

■ En ses onn d'uffizi ha il president u la presidenta da la Confederaziun incumbensas spezialas. Quai vala tant per la collavuraziun entaifer la regenza sco er per la represchentaziun vers anora. La presidenta u il president da la Confederaziun vegn elegid da l'Assamblea federala plenara mintgamai per in onn d'uffizi. Er sche la denominaziun da l'uffizi sugerescha quai: Il president da

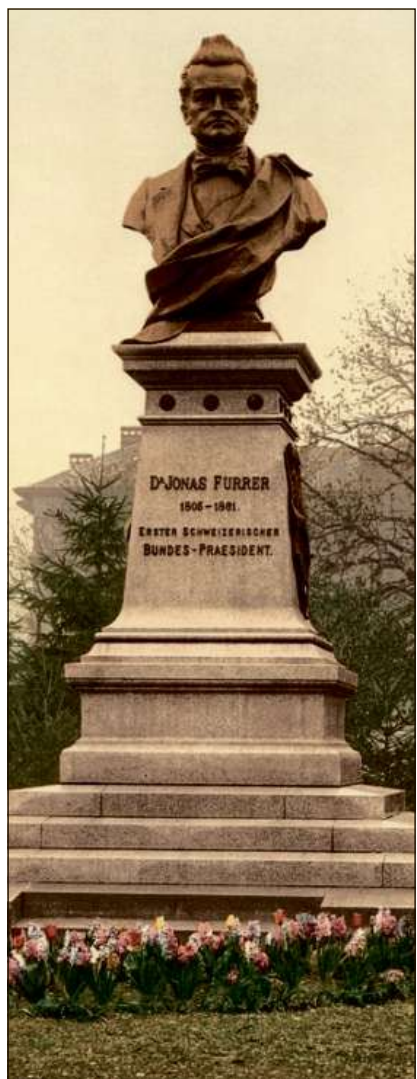
la Confederaziun n'è betg schef da stadi – questa funcziun na surpiglia en Svizra betg ina persuna singula, mabain l'entir Cussegl federal, che retschaiva per exempel en cas da visitas uffizialas il schef da stadi da l'exteriur. Il president da la Confederaziun vegn designà sco «primus inter pares». El maina las sesidas dal Cussegl federal e pacifitgescha en dumondas disputaiavas. En cas urgents ordinescha il president da la Confederaziun mesiras preventivas. E per il cas improbabel che ni ina tractativa ordinaria ni ina tractativa extraordinaria dal Cussegl federal è pussaivla, decida il president da la Confederaziun sulet.

Uffizi dal vicepresident

Ultra dal president da la Confederaziun elegia l'Assamblea federala plenara mintgamai er la vicepresidenta u il vicepresident dal Cussegl federal. Il vicepresident vegn activ, sch'il president da la Confederaziun è impedi d'ademplier ses uffizi e surpiglia alura er las obligaziuns presidialas. Ultra da quai po il Cussegl federal surdar al vicepresident cumpetenzas presidialas.

Obligaziuns da represchentaziun

Durant ses onn d'uffizi surpiglia il president da la Confederaziun obligaziuns da represchentaziun spezialas. Per exempel salva el, sco ch'igl è tradiziun, ils discurs al radio ed a la televisiun per Bumaun e per il di da la festa naziunala, il 1. d'avust. Ultra da quai beneventa el mintgamai il corps diplomatic – quai en las diplomatas ed ils diplomats esters en Svizra – per il bainvegni da Bumaun en la Chasa federala. Dapi ils onns 1990 èsi daventà regla ch'il president da la Confederaziun fa viadis uffizial a l'exteriur. Er las relaziuns cun ils chantuns tgira il president da la Confederaziun en moda speziala.

Monument a Winterthur che regorda a Jonas Furrer, l'emprim president da la Confederaziun. (Fotografia dal 1900).

La pagina uffiziala dal Cussegl federal porscha er vastas infurmaziuns davart l'istorgia da la regenza svizra.

Istorgia dal presidi da la Confederaziun

Il presidi da la Confederaziun svizra ha in istorgia alternanta. Entant che l'uffizi valeva en ils emprims decennis dal stadi federal pli difficils sco ina distincziun per ils cussegliers federals ch'eran spezialmain buns cumandants, è s'establì a partir dals onns 1890 il princip da rotaziun.

Cunter ina concentraziun da la pussanza Ils babs da la Constituziun svizra eran «commembers da la regenza e represchentants da singuls chantuns che pensavan en moda pragmatica e che tschertgavan cumpromiss», sco ch'i stat scrit en il Lexicon istoric da la Svizra. Targlinaders n'eran els betg: Perquai che la situaziun politica ha permess quai la primavera 1848, en els sa mess decididamain a l'ovra ed han skizzà en paucas emnas l'emprima Constituziun dal stadi federal. Ils babs da la Constituziun vulevan evitar da concentrar la pussanza en paucas mauns. Betg en dumonda vegniva pir da dretg ina concentraziun da las cumpetenzas executivas mo tar ina persuna. Il presidi da la Confederaziun è pia vegni concepi corresponsentamain e la durada d'uffizi è vegnida limitada ad in onn.

Dus records

L'emprim president da la Confederaziun è stà ils onns 1848 e 1849 il liberal turitgais Jonas Furrer. En l'ulteriur decurs dal 19avel tschientaner en vegnids elegids cussegliers federals ch'avevan savens gronda influenza. Ils records han tegnì Karl Schenk (BE) ed Emil Welti (AG) cun occupar l'uffizi durant sis periodas. Omadus en stads participads a la regenza dal pajais durant in temp fitg lung: Welti 24 onns, Schenk schizunt 31 onns. El è uschia fin oz il cusseglier federal cun la perioda d'uffizi la pli lunga.

Princip da rotaziun dapi ils onns 1890

Il princip da rotaziun ch'è usità oz, tenor il qual il cusseglier federal cun la pli auta vegliadetgna d'uffizi daventa mintgamai il vicepresident e vegn elegi sco president da la Confederaziun in onn pli tard, è s'establì pir durant ils onns 1890. Avant elegeva l'Assamblea federala en spezial cussegliers federals spezialmain stimads sco presidents da la Confederaziun. Tgi ch'era main bainvis tar ils parlamentar, stueva per part spetgar ditg: Uschia è Wilhelm Matthias Naeff da Son Gagl daventà – malgrà in temp d'uffizi da 27 onns – mo ina giada president da la Confederaziun (1853).

Per lung temp er minister da l'exteriur

Ils emprims decennis suenter la fundaziun dal stadi federal eri usità ch'il president da la Confederaziun manava a medem temp il Departament politic, l'ante-

cessur dal Departament federal d'affars exteriurs (DFAE). L'onn 1888 han ins per l'emprima giada separà ils uffizis. Dal 1897 fin il 1920 è l'uniun dals uffizis puspè vegnida activada.

Set giadas presidenta da la Confederaziun

Set giadas è fin oz vegnida elegida ina presidenta da la Confederaziun. Sco emprima donna per questa carica è quai stà Ruth Dreifuss l'onn 1999. Suenter en vegnidas elegidas Micheline Calmy-Rey (2007 e 2011), Doris Leuthard (2010 e 2017), Eveline Widmer-Schlumpf (2012) e Simonetta Sommaruga (2015).

Dumondas en connex cun l'istorgia dal presidi

Èn las elezziuns dal president da la Confederaziun adina stadad correctas?

Ils emprims onns dal stadi federal aveva l'elecciun dal president da la Confederaziun savens lieu sut circumstanzas bunamain caoticas. La stad 1858 per exempel valeva l'Argovian Friedrich Frey-Herosé sco elegi – fin ch'igl è vegni purtà plant. Ina cumissiun ha lura examinà las circumstanzas da l'elecciun e la finala è il Bernais Jakob Stämpfli vegni declarà sco president da la Confederaziun per l'onn 1859. En ses rapport ha la cumissiun tranter auter menziunà che cedels electorals sajan simplamain vegnids bittads en il chanaster da palpiri. Tenor il Fegl uffizial federal è stà il motiv per la cumissiun la prescha da singuls dumbravuschs, in'intenziun fraudulenta n'è betg vegnida supponida. Frey-Herosé, che valeva sco adversari da Stämpfli en il Cussegl federal, è lura daventà president da la Confederaziun l'onn 1860.

Per tge n'è l'emprim cusseglier federal tessinai mai daventà president da la Confederaziun?

Stefano Franscini è stà commember dal Cussegl federal a partir dal 1848 fin sia mort l'onn 1857. El ha prestà lavur fitg meritavla per la Confederaziun ch'era fitg povra durant il 19avel tschientaner e che vegniva contemplada dals stadi vischins conservativs cun gronda disfidanza pervi da sia constituziun moderna. Franscini ha rimnà bleras datas, ha organisà l'emprima dumbraziun dal pievel ed ha cooperà a projects da leschas impurtantas. Sco um introverti, che perdeva pli e pli ferm l'udida e ch'era ultra da quai contestà en ses agen chantun, n'era el dentant ord vista da l'Assamblea federala betg la persuna adattada per l'uffizi da president da la Confederaziun. A sia reputaziun n'ha quai dentant fatg nagin donn.

Per tge motivs è il presidi da la Confederaziun vegni separà dal Departament da l'exteriur?

Il Turitgais Wilhelm Hertenstein era schef dal Departament da militar cur ch'el dueva vegnir elegi sco president da la Confederaziun per l'onn 1888. Quella giada eri usità ch'il president da la Confederaziun manava a medem temp er il Departament politic, ch'è lura daventà il Departament federal d'affars exteriurs (DFAE). Hertenstein, ch'aveva emprendi selvicultur, era dentant da l'avis che ses franzos saja manglus, per tge che franzos era la lingua diplomatica principala da quel temp. Uschia èsi lura vegni decidi da terminar la colliaziun tranter presidi da la Confederaziun e ministeri da l'exteriur. Er suenter sia elecciun sco president da la Confederaziun ha Hertenstein dastgà manar vinvant il Departament da militar. Tuttina ha el gi disfortuna durant ses onn d'uffizi. Il november 1888 è el daventà fitg malsau ed è mort suenter l'amputaziun d'in ventrigl. Fin ussa n'ha Wilhelm Hertenstein sco sulet president da la Confederaziun betg pudì terminar ses onn d'uffizi.

Co è s'establì il princip d'anzianitad tar l'elecciun dal presidi da la Confederaziun?

Cun il catolic-conservativ lucernais Josef Zemp è vegni elegi l'onn 1891 en il Cussegl federal per l'emprima giada in politic che n'appartegneva betg a la fracziun liberal-radicala. Suenter questa concessiun, cun la quala ils liberals – che dominavan il giuven stadi federal – han impedi ina crisa da la regenza, dueva il noviz l'emprim ina giada vegnir examinà, avant ch'el possa surpigliar l'uffizi da president da la Confederaziun. Sin quai è il princip d'anzianitad s'establì sco lescha nunschritta.

Cura è il princip d'anzianitad vegni violà l'ultima giada a chascun d'ina elecciun d'in president da la Confederaziun?

L'onn 1918. Quel onn è il Genevrin Gustave Ador vegni elegi sco president da la Confederaziun per l'onn 1919, e quai paucs mais suenter si'elecciun en il Cussegl federal. Ils motivs chattain nus en la politica exteriura. Il fatg che Ador, ch'aveva gia passa 70 onns e ch'era commember da la pitschna Partida liberala, è insumma daventà cusseglier federal, ha pudì vegnir chapì sco signal a la Frantscha ed a l'Engalterra, suenter che la regenza svizra – ed en spezial il minister da l'exteriur Arthur Hoffmann – simpatisavan durant l'Emprima Guerra mundiala cun la Germania. L'elecciun da Gustave Ador ch'era enconuscent dapi decennis sco ami da la Frantscha è stada ina gronda fortuna suenter la guerra e suenter la sconfitta da l'Imperi tudestg. Tranter auter èsi d'engraziar ad Ador che Geneva è daventada la sedia principala da la Societad da las naziuns,

l'organisasiun precedenta a l'ONU. La fin da l'onn 1919 ha Ador gia bandunà il Cussegl federal ed è puspè daventà president dal Comité internaziunal da la Crusch Cotschna.

Tgi ha fatg il meglier resultat da l'istorgia tar sia elecciun sco president da la Confederaziun?

En cifras absolutas en dus socialdemocrats da la Svizra Nordorientala a la testa: Hans-Peter Tschudi (BS) e Willi Ritschard (SO) han mintgamai survegni 213 vuschs da l'Assamblea federala plenara, cur ch'els en vegnids elegids en l'uffizi dal president da la Confederaziun per ils onns 1970 resp. 1978. Ils onns 1970 resortan en general sco fasa, nua ch'ils futurs presidents da la Confederaziun han fatg buns fin fitg buns resultats. La cumparegliaziun cun l'entira istorgia dal stadi federal è difficila, perquai ch'il dumber da cussegliers naziunals è vegni fixà pir l'onn 1967 a 200 ed era pli baud per part blier pli bass. In resultat sensaziunal è dentant reussi avant bliers decennis ad in auter represchentant da la Svizra Nordorientala: Il cusseglier federal Ernst Brenner (PLD, BS), ch'è stà l'onn 1908 per la segunda giada president da la Confederaziun, ha survegni tar sia elecciun 186 da las 192 vuschs ch'eran pussaivlas da quel temp (96,9 pertschient). En vista a ses onn presidial 1903 ha il sanester liberal turgovian Adolf Deucher pudì s'allegrar da 173 da 180 vuschs (96,1 pertschient).

Visitas uffizialas e visitas presidenzialas

In president da la Confederaziun na va mai en visita uffiziala, po dentant vegnir envidada ad ina visita uffiziala. Co è quai pussaivel?

Adina puspè datti confusiun davart la dumonda da las «visitas uffizialas» a l'ester. Tant gia a l'entschatta: In president da la Confederaziun n'è betg in schef da stadi co ch'el exista en auters pajais; questa rolla ha en Svizra l'entir Cussegl federal che na viagia dentant bunamain mai «in corpore» a l'ester (las paucas excepziuns en l'inauguraziun dal tunnel dal Simplon a Domodossola dal 1906 e curtas excursiuns per il viadi dal Cussegl federal).

Perquai ch'in president da la Confederaziun n'è betg in schef da stadi, n'è la formulaziun sco per exempel «el fa ina visita uffiziala» ord vista da la Svizra betg correcta. En quests cas stuess ins discurre d'ina «visita presidenziala».

Ina dumonda da la perspectiva

Ord vista dal pajais ospitant è quai in'autra chaussa. Malgrà che la Svizra n'ha numnadamain betg in schef da stadi, ston esser pussibels ils inscuters dal president u da la presidenta da la Confederaziun cun represchentants d'in auter pajais.

Ils auters stadis pon percenter envidar ils presidents da la Confederaziun ad «ina visita uffiziala» u als «retschaiver per ina visita uffiziala»; questas formulaziuns en damai correctas. Definir definescha mintgamai il stadi ospitant, sch'el envida ad ina visita da lavur u ad ina visita uffiziala cun tut las onurs protocollichas ch'in tal prescriba.

Tut è ina dumonda da la perspectiva. Las presidentas u ils presidents da la Confederaziun fan «be» visitas presidenzialas, vegnan dentant beneventadas e beneventads dals stadis esters «ad ina visita uffiziala». Nagins problems chaschuna la terminologia tar visitas uffizialas en Svizra, nua ch'il giast vegn beneventà dal Cussegl federal cumplet.

La preschentaziun:
Dossier «Cussegl federal».

Dapi infurmaziuns:
chatta.ch/?hiid=1622
www.chatta.ch